

Čeština

jasně a přehledně

Pro 2. stupeň ZŠ a SŠ

Větná skladba

Čeština jasně a přehledně Větná skladba

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.fragment.cz
www.albatrosmedia.cz

FRAGMENT

Lucie Filsaková
Čeština jasně a přehledně – Větná skladba – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2024

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

1. VĚTA JEDNODUCHÁ A SOUVĚTÍ

Věta jednoduchá – obsahuje pouze jeden přísudek (POZOR! jeden přísudek, nikoli jedno sloveso), obsahuje jednu základní skladební dvojici.

Souvětí – obsahuje několik přísudků, které jsou spojeny buď spojkou, nebo čárkami – souvětí je tedy tvořeno dvěma a více větami jednoduchými, obsahuje dvě a více základních skladebních dvojic.

1. Rozliš větu jednoduchou a souvětí. U souvětí napiš, z kolika vět jednoduchých se skládá. Označ přísudky.

1. Soused nám přinesl kapra. 2. Soused nám přinesl kapra, abychom si uvařili polévku. 3. Na Štědrý den jsme se vydali na procházku do lesa a donesli jsme zvěři jablka. 4. Už mě s tím přestaň otravovat. 5. Nebudeme si nic vyčítat. 6. Začala jsem mýt okna, ale najednou se rozpršelo. 7. Říkal jsem mu, že už musím jít domů, aby mi nevynadali. 8. Chtěl jsem si přečíst novou knihu od Kláry Smolíkové. 9. Ozvalo se zaklepání, avšak za dveřmi nikdo nestál. 10. Hodiny odbily půlnoc.

2. Doplně větu dle zadání.

- a) Včera _____ . {VJ}
- b) Telefon _____ . {S – 3 věty}
- c) Dovolená _____ . {S – 4 věty}
- d) Musel _____ . {VJ}
- e) V plaveckém bazénu _____ . {S – 2 věty}
- f) Kočka _____ . {S – 6 vět}

3. Rozliš větu jednoduchou a souvětí. U souvětí napiš, z kolika vět jednoduchých se skládá. Označ přísudky.

1. Chtěla, abych jí zavolala, ale nezvedala mobil. 2. Už od včera byl nemocný, a proto nemohl jít do školy, ještě by někoho nakazil. 3. Kapři plavali u hladiny rybníka. 4. Rybáři seděli na hrázi a vyčkávali na úlovky. 5. Nemohla jsem najít cestu zpět, chtěla jsem se někoho zeptat, jenže tudy nikdo nešel, a tak jsem se vydala tímto směrem. 6. Odepsala mu velmi pozdě. 7. Přes mlhu nebylo vidět na cestu, tudíž auta jela krokem. 8. Naše malá fenka pobíhala kolem sousedova plotu. 9. Vydala se na ples, bohužel sama. 10. Už mě nebavilo čekat, a tak jsem se vypravil domů.

4. Spoj věty v souvětí.

a) Seděl pod kaštanem. Odpočíval tam.

b) Děti se koupaly v bazénu. Bylo horko.

c) K Vánocům jsem si přála nové kolo. Ráda jezdím do přírody.

d) Museli jsme posbírat popadaná jablka. Maminka chtěla dělat štrúdl.

e) Prší. Sedíme doma. Nudíme se. Zahrajeme si deskovou hru.

f) Film skončil špatně. Maminka na konci plakala. Tatínek ji utěšoval.

5. Napiš vzorce souvětí.

a) Chystali jsme se na divadelní představení, ale pro nemoc bylo nakonec zrušeno.

b) Na nohejbalovém turnaji se umístili na 1. místě, protože předvedli nejlepší výkon, a byli za to oceněni pohárem.

c) Další omeletu si nedám, jelikož by mě bolelo břicho.

d) Vylezl na třešni, kde si pochutnával na ovoci, ale otravoval ho tam hmyz.

e) Kateřina vyučovala ve škole matematiku i český jazyk, a tak jsme ji měli několik hodin týdně.

f) Přestože se tatínkovi rozbila vrtačka, skříňku v koupelně opravil, a proto nemusel požádat o pomoc souseda.

6. Zakroužkuj, zda se jedná o souvětí, nebo větu jednoduchou. Jedná-li se o souvětí, napiš z kolika vět jednoduchých je složeno.

1. Pojď sem ke mně, okamžitě!	S – VJ
2. Jakmile začala kašlat, nemohla přestat, protože měla suchý a dávivý kašel.	S – VJ
3. Pozval mě dál, abych ochutnal borůvkový koláč, který pekl sám.	S – VJ
4. Milí žáci, do školy přijďte v 7 hodin.	S – VJ
5. Dáte mi napít?	S – VJ
6. Autobus, který jezdí do Člunku, měl zpoždění, protože byly závěje, a nedalo se vůbec jet.	S – VJ
7. Litoměřice – stálo na ceduli.	S – VJ
8. Únavou jsem ihned usnula, chrrr.	S – VJ

7. Zakroužkuj, zda se jedná o správné tvrzení. Chybu oprav.

	ANO/NE (+ oprava)
1. Chalupa byla stále na prodej, nikdo o ni nejevil zájem, a ani se nedívám.	Jedná se o souvětí složené ze 2 vět jednoduchých. ANO/NE
2. Najednou mi poklepal někdo na rameno, naše babička!	Jedná se souvětí složené ze 2 vět jednoduchých. ANO/NE
3. Kočka chytla myš a přinesla nám ji ukázat, abychom ji pochválili.	Jedná se o souvětí složené ze 3 vět jednoduchých. ANO/NE
4. Šla jsem vařit kulajdu, ale neměla jsem smetanu a do obchodu se mi nechtělo, jelikož pršelo.	Jedná se o souvětí složené ze 3 vět jednoduchých. ANO/NE
5. Venku hodně sněží, už od rána.	Jedná se o souvětí složené ze 2 vět jednoduchých. ANO/NE
6. V létě jsme vyrazili do olomoucké zoologické zahrady, líbily se nám hlavně žirafy a zebry.	Jedná se o větu jednoduchou. ANO/NE
7. Milý Vítku, přines prosím jednu kávu.	Jedná se o souvětí složené ze 2 vět jednoduchých. ANO/NE
8. Filip mi řekl, co se stalo na chalupě, a vše jsem pochopil.	Jedná se o souvětí složené ze 4 vět jednoduchých. ANO/NE
9. Knihy, ty mě často zaujaly nejvíce.	Jedná se o větu jednoduchou. ANO/NE
10. Začala jsem sledovat nový seriál, o kterém všichni mluvili, ale vůbec mě nezaujal, spíše naopak.	Jedná se o souvětí složené z 5 vět jednoduchých. ANO/NE

8. Podle daného vzorce vytvoř souvětí.

a) Poněvadž V1, V2.

b) V1, nýbrž V2.

c) Kam V1, tam V2.

d) V1, dokonce V2, ale V3.

e) Odkud V1, V2, protože V3.

9. Doplň do souvětí vhodné spojky.

1. Byl jsem smutný, _____ musel brzy domů. 2. Ptal jsem se, _____ včera šel. 3. Běžel _____ zakopl. 4. _____ se učil, dostal z testu špatnou známku. 5. Jsem nemocná, _____ do školy musím jít. 6. Zavolala jsem na ni, _____ za mnou přišla. 7. Řekla, _____ se mylila. 8. Šla se podívat do města, _____ si tam něco koupila. 9. Buď poslechneš, _____ nikam nepůjdeš. 10. Četla knihu, _____ zapomněla její děj.

10. Ze souvětí vytvoř věty jednoduché.

a) Chtěla najít houby, aby usmažila řízky.

b) Protože byla nemocná, musela ležet.

c) Poprosila jsem, aby mi uvařil kakao.

d) Objednal si polévku, aby se zahřál.

2. VĚTA JEDNOČLENNÁ, DVOJČLENNÁ A VĚTNÝ EKVIVALENT

Věta jednočlenná – věta má pouze přísudek, podmětem je tzv. ono, jedná se o věty týkající se počasí a zdravotních stavů nebo duševních vjemů – *Prší. Bolí mě v zádech. Zaskřípalo.*

Věta dvojčlenná – obsahuje podmět i přísudek – *Eva spí.*

Větný ekvivalent – základ tvoří jiný slovní druh než slovesný tvar v určitém tvaru – *Spát! Hned! Ano.*

1. Napiš, zda se jedná o větu jednočlennou (VJ), větu dvojčlennou (VD). Označ základní skladební dvojice.

1. Píchá mě v uchu. 2. Slunce dnes zapadlo brzy. 3. Už na mě čeká venku. 4. Hra na schovávanou mě příliš nebavila. 5. Nebavilo mě to. 6. Celý den je mlhavo. 7. Mlha začala pomalu ustupovat. 8. Snaž se!
9. Od rána se u nás vařilo. 10. Nudle do polévky se už uvařily.

2. Rozhodni, zda tvrzení odpovídá pravdě.

	Tvrzení	ANO/NE
1. Zakřičel na mě!	VD	
2. To snad ne!	VJ	
3. Bohužel jsme tam nestihli přijít.	VJ	
4. Ráda se procházela po lese.	VD	
5. Zastavit!	VD	
6. Rozbolelo mě v krku.	VD	
7. Pláče.	VJ	
8. Hurá!	VE	

3. Napiš, zda se jedná o větu jednočlennou (VJ), větu dvojčlennou (VD), nebo větný ekvivalent (VE).

1. Celé odpoledne nám nedali vědět. 2. V žádném případě! 3. Kapří hranolky nám nejvíce chutnaly v třeboňské Šupině a Šupince. 4. Babičku píchlo v noze. 5. V počítačové hře bojoval s vlkodlaky. 6. Asi se zbláznil. 7. Přeskočilo mu. 8. Vpravo! 9. V kamnech zapraskalo. 10. Moje slova. 11. Malému chlapci se chtělo spát. 12. Okamžitě spát! 13. Brzké usnutí mi nedělalo problém. 14. Vyděsilo mě zapraskání větví.
15. Ve větvích zapraskalo.

4. Převeď věty jednočlenné a větné ekvivalenty na věty dvojčlenné.

a) Už se nám chtělo jet domů.

b) Zahřmělo.

c) Bolelo ho stále v krku.

d) Už začalo svítit.

e) Nekouřit!

f) Nepříjemně tam foukalo.

g) Nahlas!

h) Zamknout dveře!

5. Přetvoř věty dvojčlenné na věty jednočlenné nebo větné ekvivalenty.

a) Cítil jsem bodání v hlavě. _____

b) Najednou jsem viděl blesky. _____

c) Usnula jsem. _____

d) Ozvala se rána. _____

e) Nemocný se už cítil dobře. _____

f) Setkali jsme se s nesouhlasem. _____

g) Stromy zašuměly. _____

h) Nemohl jsem tam vstoupit. _____

3. PODMĚT VYJÁDŘENÝ, NEVYJÁDŘENÝ, VŠEOBECNÝ, NĚKOLIKANÁSOBNÝ

Podmět vyjádřený – najdeme ho přímo v dané větě (podtrhneme ho rovnou čarou) – *Petr usnul.*

Podmět nevyjádřený – nenajdeme ho přímo v dané větě (píšeme jej do kulaté závorky za větu, je z ní patrný) – *Usnul. (on)*

Podmět všeobecný – podmět jsou oni (není blíže určeno) – typické věty – *Dávali to v televizi. Říkali to v rozhlase.*

Podmět několikanásobný – vyjádřených podmětů je ve větě více – *Štěňata a koťata dováděla.*

1. Označ ve větách podmět a napiš, o který druh podmětu se jedná.

- a) Na stromě seděla kočka. _____
- b) Už chtěl jít domů. _____
- c) Měla krásné blyštivé náušnice. _____
- d) Na zemi ležela zlatá náušnice. _____
- e) Říkali to večer v televizi. _____
- f) Napsala jsem úkol na papír. _____
- g) Tereza přišla opět pozdě. _____
- h) Všichni žáci napsali test úspěšně. _____
- i) Už jsi chtěl jít domů. _____
- j) V květnovém vydání časopisu psali o pěstování muškátů. _____
- k) Všichni se k nám hned sběhli. _____
- l) Kam ses to vypravil? _____
- m) Kdo to mluví? _____
- n) Zhlédli jsme nový historický muzikál. _____
- o) V televizi hovořili o výskytu černého kašle. _____
- p) Už přidej do kroku! _____
- q) Na naší zahradě se objevily první jarní květiny. _____
- r) Pozvali nás na oběd. _____

2. Rozhodni, zda je správně určený druh podmětu. Pokud ne, oprav tvrzení. Každý podmět ve větě označ.

	ANO/NE	Oprava
a) Potkal jsem ho na dětském hřišti.	nevyjádřený – ANO/NE	
b) Bábovka od naší babičky mi chutná.	všeobecný – ANO/NE	
c) Psali to na internetu.	nevyjádřený – ANO/NE	
d) Pozvali nás na návštěvu.	nevyjádřený – ANO/NE	
e) Mobily musely zůstat vypnuté.	všeobecný – ANO/NE	
f) Na náměstí se sešly stovky studentů.	nevyjádřený – ANO/NE	
g) Ještě pozdě večer umyla nádobí.	všeobecný – ANO/NE	
h) Kam bys chtěl jít?	nevyjádřený – ANO/NE	
i) Restaurace zavřely dnes brzy.	vyjádřený – ANO/NE	
j) V divadle hráli nové představení.	nevyjádřený – ANO/NE	

3. Spoj správně věty s druhem podmětu.

1. Děvčata si hlasitě povídala.	podmět vyjádřený
2. Už mi nechod' na oči!	podmět nevyjádřený
3. Policisté zastavili provoz.	podmět vyjádřený
4. Naše Anežka měla angínu.	podmět nevyjádřený
5. Hovořili o novém viru.	podmět vyjádřený
6. Vyloženě mě provokoval.	podmět všeobecný

4. Označ podmět a napiš, kterým slovním druhem je vyjádřen.

Aleš přišel opět pozdě. První tři nebudou platit vstupné. Ve vlaku bylo napsáno nekouřit. Na je předložka. Nemocný zůstal ležet v posteli. Ona mě vůbec neviděla. Tisíce lidí protestovaly proti vládě. Běhat je zdravé. Běhání je zdravé. Ale je spojka souřadící. Mezi částice se řadí kěž. Vsi se neslo haf sousedových psů. Každé proč má své proto.

5. Vyhledej podmět a urči jeho druh.

Naše třída byla pěkně vyzdobena. Chodilo do ní dvacet žáků. Včera se mě ptali, kdy pojedou na výlet do zoologické zahrady. Oni tam byli před dvěma lety. Když se tehdy zahrada otevřela, informovali o tom v novinách.